

ТУРКИЙ КЕНГАШНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ САММИТИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 10 апрель куни Туркий тилли давлатлар ҳамкорлик кенгашининг коронавирус инфекцияси тарқалишига қарши курашишда ҳамкорликни кучайтириш ва саноат-хўжалик тармоқлари бирлаштириш учун видеоанжуман тарзида ўтказилган наvbатдан ташқари саммитида иштирок этди.

Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев раислигида ўтган тадбирда, шунингдек, Туркия Республикаси Президенти Режеп Таййип Эрдоган, Қирғиз Республикаси Президенти Сооронбай Жээнбеков, Козоғистон Республикаси Президенти Косим-Жомарт Тоқаев, Туркменистон Президенти Гурбангули Бердимухамедов, Венгрия Бош вазири Виктор Орбан ҳамда кенгаш бош котиби Бағдат Амреев ва Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти (ЖССТ) Бош директори Тедрос Адханом Гебрейесус иштирок этди.

Давоми 2-бетда

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ШАВКАТ МИРЗИЁЕВНИНГ
ТУРКИЙ ТИЛЛИ ДАВЛАТЛАР ҲАМКОРЛИК КЕНГАШИНИНГ
НАВБАТДАН ТАШҚАРИ САММИТИДАГИ НУТҚИ

Хурматли Илҳом Гейдарович!
Муҳтарам давлат ва ҳукумат раҳбарлари!
Хурматли Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти Бош директори!

Қадри дўстлар!
Авваламбор, Туркий кенгашнинг бугунги наvbатдан ташқари саммитини ташкил этиш ташаббусини илгари сурган Озарбайжон Республикаси Президенти Илҳом Алиев Жаноби Олийларига самимий миннатдорлик изҳор этаман.

Ҳозирги вақтда бутун дунёда катта ташвиш ва хавотир уйғотаётган коронавирус пандемиясига бағишланган ушбу видео мулоқотимиз фавқуллода муҳим ва долзарб аҳамиятга эга.

Хурматли ҳамкасбларим тўғри таъкидлаб ўтганларидек, бу хатарли офат, жаҳоннинг барча мамлакатлари қатори, 160 миллиондан ортиқ аҳолига эга бўлган давлатларимизни ҳам четлаб ўтмади. Ва афсуски, бу касаллик тобора тарқалиб бормоқда.

Бу пандемия, ўзининг кўлами ва миқёсида кўра, мислсиз глобал инқирозга, бутун башариёт тақдир ва жаҳон иқтисодиёти учун гоят жиддий синовга айланди.

Маълумки, туркий халқларимиз ўзларининг кўп асрлик тарихида турли огир синовлар ва мураккаб дамларни бошидан кечириб, уларни ҳамжихатлик билан мардонавор енгиб ўтишган.

Мазкур саммитимиз ҳозирги жиддий ва таҳликали вазиятда умумий ёндашувларни белгилаб олиш ва саноат-хўжалик тармоқлари бирлаштириш, ҳамкорликда долзарб муаммоларни тезкорлик билан ечишга хизмат қилади, деб ишонаман.

Бунинг асосий йўналишлари:

— пандемиянинг кенг тарқалишининг олдини

олиш, одамларнинг соғлиғи ва ҳаётини ҳимоя қилиш бўйича таъсирчан ҳамда кенг қамровли чора-тадбирларни ишлаб чиқиш;

— ушбу хавф-хатарнинг давлатларимизнинг барқарор ижтимоий-иқтисодий ривожланишига салбий таъсирини камайтириш;

— бу борада тизимли ҳамкорликни йўлга қўйишдан иборатдир.

Азиз ҳамкасблар!

Ўзбекистонда коронавирусга чалинган беморларни даволашда Жанубий Корея, Хитой, Россия, Исроил ва Германиянинг юқори малакали шифокорлари билан мунтазам тажриба алмашиб, уларнинг энг илгор амалиёти теле-медицина орқали кенг қўлланилмоқда.

Биз Ўзбекистонда эпидемиологик вазиятни назоратга олиш мақсадида, халқаро тажрибадан келиб чиқиб, барча зарур чора-тадбирларни амалга оширмоқдамиз.

Биринчидан, бутун мамлакат миқёсида қатъий карантин тизими жорий этилди.

Бу борада аҳолининг масъулиятини ошириш мақсадида қисқа муддатда қонунчиликка тегишли ўзгариш киритдик.

Иккинчидан, коронавирусга қарши курашиш учун барча вилоятларимизда махсус тиббиёт масканлари ва карантин ҳудудларини ташкил этдик.

Мисол учун, Тошкент вилоятида барча шарт-шароитларга эга бўлган махсус карантин ҳудуди ишга туширилди. 20 минг ўринли бу комплекснинг 10 минг кишига мўлжалланган биринчи босқичи фойдаланишга топширилди. Шунингдек, 10 минг ўринли замонавий модуль касалхона шу ойнинг охирига қадар қуриб битказилади. Улар зарур тиббий ускуна ва жиҳозлар билан таъминлан-

моқда. Бу касалликнинг олдини олиш мақсадида ушбу тажриба бошқа ҳудудларда ҳам кенг татбиқ этилмоқда.

Шу билан бирга, бу кураш майдонида биринчи зарбани ўзига қабул қилаётган, фидойи ва жонқур тиббиёт ходимларини ҳар томонлама рағбатлантириш, уларнинг ижтимоий ҳимоясини таъминлаш кафолатлари кучайтирилди.

Учинчидан, касалликни эрта жиловлаш мақсадида аҳоли ўртасида огоҳлантириш ва кенг тушунириш ишлари олиб боришмоқда.

Тўртинчидан, таълим тизими узлуқсизлигини таъминлаш учун бу соҳадаги барча муассасалар ўз фаолиятини тўлиқ онлайн тарзда амалга оширмоқда.

Бешинчидан, аҳоли озиқ-овқат, дори-дармон ва зарур тиббиёт воситалари, бошқа ҳаётий муҳим ашёлар билан мунтазам таъминланмоқда.

Бу борада имкониятлари чекланган, кам таъминланган ва кўмакка муҳтож аҳоли қатламларига бегараз манзилли ёрдам кўрсатиш тизими шакллантирилди.

Мазкур жараёнда кенг жамоатчилик, нодавлат ташкилотлари ва фуқаролик институтлари ҳам фаол иштирок этмоқда.

Олтинчидан, иқтисодиётнинг барча соҳа ва тармоқларини тўла қўллаб-қувватлаш механизмлари жорий этилди.

Шу мақсадда Инқирозга қарши кураш жамғармаси тузилди.

Бизнес ва тадбиркорлик субъектларига банк кредитлари фойдаланиш ҳисоблашда "музлатиш тартиби" ҳамда "солиқ таътиллари" жорий этилди. Солиқлар ва импорт божлари камайтирилди.

Кейинги масала — биз мамлакатимизда

эпидемиологик вазиятни чуқур мониторинг ва прогноз қилиш бўйича миллий тизимни жорий этмоқдамиз.

Хурматли саммит иштирокчилари!

Юзага келган қалтис вазият нафақат миллий, балки минтақавий ва халқаро миқёсда зудлик билан таъсирчан чора-тадбирлар кўришни талаб этмоқда. Шуларни инobatта олган ҳолда, ижозатингиз билан, қуйидаги таклифларни билдирмоқчиман:

Биринчи. Туркий кенгаш доирасида доимий фаолият кўрсатадиган қўшма эпидемиологик кузатув тизимини шакллантириш зарур.

Иккинчи. Давлатларимизнинг соғлиқни сақлаш вазирликлари ўртасида ўта хавфли юқумли касалликлар тарқалишининг олдини олиш, диагностика, даволаш, эпидемиологик ҳолатни ўрганиш ва илмий изланишлар бўйича маълумот ва тажриба алмашувни кенг йўлга қўйиш лозим. Жумладан, ҳозирги вазиятдан келиб чиққан ҳолда, етакчи мутахассисларимиз иштирокида тез кунларда биринчи видеоконференцияни ўтказишни таклиф этаман.

Учинчи. Туркий кенгаш котибиятида пандемияга қарши курашиш бўйича махсус мувофиқлаштирувчи гуруҳни тузиш лозим.

Ушбу гуруҳ давлатларимизда фаолият юритаётган миллий штаблар билан яқин амалий алоқалар ўрнатиши керак.

Мамлакатларимизда олиб борилаётган саноат-хўжалик тармоқлари тезкор ёритиш, ўзаро тажриба алмашиш ва ундан кенг фойдаланиш учун алоҳида маълумотлар базасини яратиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Тўртинчи. Ҳозирги гоят мураккаб шароитда қардош халқларимизни зарур озиқ-овқат ва

мева-сабзавот, дори-дармон, тиббиёт маҳсулотлари билан узлуқсиз таъминлаш мақсадида юк ташиниш ва транспорт коммуникацияларидан кенг фойдаланиш, чегара пунктларида транспорт воситаларининг ўзаро ҳаракатланишига амалий ёрдам кўрсатиш зарур.

Транспорт ва логистика соҳаларида юзага келаётган муаммоларни тезкор ҳал этиш ва самарали мувофиқлаштириш мақсадида транспорт вазирларимиздан иборат Ишчи гуруҳини ташкил этиш лозим.

Бешинчи. Коронавирус талафотларини юмшатишда халқаро ташкилотлар кўмаги жуда муҳимдир.

Бу борада Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг мақоми ва вазокатларини янада ошириш, ушбу нуфузли ташкилот ва Туркий кенгаш ўртасида шериклик алоқаларини ўрнатишни таклиф этамиз.

Қадри дўстлар!

Ҳаммамизга аёнки, бирон-бир давлат яқка ҳолда ушбу пандемия балосига қарши самарали кураш олиб бора олмайди.

Биз бирдамлик, ҳамкорлик ва ўзаро ғамхўрлик тамойиллари асосида иш тутишимиз лозим. Биз биргаликда кўп нарсага қодирмиз.

Шу муносабат билан видео мулоқотимиз натижалари бўйича яқиний декларация қабул қилинишини қўллаб-қувватлайман.

Азиз ҳамкасблар!

Шундай мураккаб вазиятда масъулиятли фаолиятингизни адо этиш учун барчангизга Яратгандан куч-гайрат, мустақкам сийхат-саломатлик, қардош халқларимизга омонлик тилаб қоламан.

Эътиборингиз учун раҳмат.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА
ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
ИШЛАБ ЧИҚАРИШ —
ЭНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев раислигида 10 апрель куни пахтачилик ва ғаллачиликда кластер тизимини ривожлантириш, баҳорги агротехник ишларни самарали ташкил қилиш, ҳосилдорликни ошириш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказилди. Йиғилиш аввалида давлатимиз раҳбари коронавирус пандемиясига қарши курашиш борасидаги ишларга алоҳида тўхталиб ўтди.

— Авваламбор, дунёнинг кўплаб давлатларида коронавируснинг тез тарқалиши билан боғлиқ бугунги вазият биз Ўзбекистонда карантин ва аҳолининг бесабаб кўчага чиқмаслик режимини ўз вақтида жорий этганимизни исботлаганини таъкидламоқчиман.

Бунинг асосий йўналишлари: сабр-тоқат билан уйда ва карантин масканларида ўтирган барча фуқароларимизга, шунингдек, ўз бурчини мардлик

ва матонат билан бажараётган шифокорларимизга чуқур миннатдорлигини билдираман.

Очилини айтиш керак, агар халқимизнинг менталитети ва турмуш тарзини, жумладан, иш-ўқиш, тўй-маърака, маҳалла, бозор, қариндошлар, қўшнилар, дўстлар, айниқса, беморлардан тез-тез хабар олиш каби жуда кенг ижтимоий муносабатларимизни ҳисобга олсак, карантин ва чеклаш тадбирларини вақтида киритмаганимизда, беморлар ва ўйқотишлар бундан анча кўп бўлиши аниқ эди.

Инфекция тарқалишини деярли бир ой давомида секинлаштириб, бу вақтдан даволаш ўринларини кўпайтириш, чет давлатларнинг даволаш тажрибасини ўрганиш ва жорий қилишда унумли фойдаландик.

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИЁВВОЙИ ҲОЛДА ЎСУВЧИ ДОРИВОР
ЎСИМЛИКЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ,
МАДАНИЙ ҲОЛДА ЕТИШТИРИШ, ҚАЙТА
ИШЛАШ ВА МАВЖУД РЕСУРСЛАРДАН
ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ
ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Республикада сўнгги йилларда доривор ўсимликларни муҳофаза қилиш, табибий ресурслардан оқилонга фойдаланиш, доривор ўсимликлар етиштириладиган плантациялар ташкил этиш ва уларни қайта ишлаш борасида изчил ислохотлар амалга оширилмоқда.

Маҳаллий флорага мансуб 4,3 мингдан ортиқ ўсимликларнинг 750 тури доривор ҳисобланиб, улардан 112 тури илмий тиббиётда фойдаланиш учун рўйхатга олинган, шундан 70 тури фармацевтика саноатида фаол қўлланиб келинмоқда.

2019 йилда 48 миллион АҚШ доллари қийматидаги қайта ишланган доривор ўсимликлардан олинган

маҳсулотлар экспорт қилинган.

Шу билан бирга, таҳлиллар доривор ўсимликларни муҳофаза қилиш, уларнинг плантацияларини ташкил этиш, қайта ишлаш орқали қўшимча қиймат занжири яратиш зарурлигини кўрсатмоқда.

Доривор ўсимликлар етиштириш ва қайта ишлашни янада ривожлантириш учун қулай муҳит яратиш, соҳанинг экспорт салоҳиятини ошириш, шунингдек, таълим, илм-фан ва ишлаб чиқариш жараёнларини интеграциялаш мақсадида:

Давоми 2-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА
ХАЛҚ ТАБОБАТИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШГА ДОИР
ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР
ТЎҒРИСИДА

2019-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш концепцияси ва 2019-2022 йилларда юқумли бўлмаган касалликлар профилактикаси, аҳолининг соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлаш ва жисмоний фаоллиги даражасини ошириш концепцияси доирасида тиббий ёрдамнинг самарадорлиги, сифати ва ундан барчанинг фойдалана олиш имкониятини таъминлаш, тиббиёт илм-фанининг замонавий ютуқлари ва технологияларини жорий этиш, аҳоли соғлом турмуш тарзини шакллантиришга қаратилган чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Аҳоли саломатлигини таъминлаш, тиббий-санитар ёрдам кўрсатиш,

турли хил, айниқса сурункали касалликлар профилактикасида ва уларни даволашда сифат, хавфсизлик ва самарадорлик жиҳатидан амалда синалган халқ таботати муҳим ўрин тутди.

Ўтган давр ичида қўрилган чора-тадбирлар натижаида халқ таботатини томонидан хизматлар кўрсатиш соҳасида ҳуқуқий база шакллантирилди, Ўзбекистон халқ таботати ассоциацияси ташкил этилди, халқ таботатининг усуллари ва ютуқларини самарали ва хавфсиз тарзда қўллаш учун биринчи навбатдаги шарт-шароитлар яратилди, уни ривожлантиришнинг асосий мақсадлари ва йўналишлари белгилаб берилди.

Давоми 3-бетда

ТУРКИЙ КЕНГАШНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ САММИТИ

Бошланиши 1-бетда

Кун тартибига мувофиқ, пандемияга қарши курашиш борасида аъзо мамлакатларда кўрилаётган биринчи навбатдаги чора-тадбирлар тўғрисида фикр алмашилди. Томонлар эпидемиологик назоратни таъминлаш, аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламини муҳофаза қилиш, мураккаб шароитда иқтисодиёт тармоқлари ва бизнесни қўллаб-қувватлаш бўйича амалга оширилаётган комплекс тадбирлар тўғрисида маълумот бердилар.

Коронавирусга қарши курашишда тажриба ва энг намунали амалиёт алмашиш мақсадида яқиндан ҳамкорлик қилиш, савдо-иқтисодий, инвестиция ва транспорт-коммуникация соҳаларидаги қўшма лойиҳаларни мувофиқлаштириш ва қўллаб-қувватлаш муҳим экани таъкидланди.

Туркий кенгаш мамлакатлари азалдан дўстлик ва шериклик ришталари билан боғлангани, кейинги йилларда кўп қиррали ҳамкорликни фаол ривожлантириб бораётганини алоҳида таъкидлаш жоиз.

Афсуски, тезлик билан тарқалиб бораётган бу хатарли инфекция 160 миллионга яқин аҳолиси бўлган ўшб кенгашга аъзо давлатларни ҳам четлаб ўтмади.

Бу пандемия бутун башариёт ва жаҳон иқтисодиёти учун ғоят жиддий синовга айланди. Глобал миқёсдаги эпидемиологик инқироз дунёда транспорт қатновининг анча қисқаришига, йирик корхона ва тармоқлар фаолиятининг тўхташига, ишсизликнинг ортишига олиб келди ҳамда барча мамлакатларда барқарор ижтимоий-иқтисодий тараққиётга катта салбий таъсир кўрсатишда давом этмоқда.

Бу борадаги ҳамкорликнинг устувор йўналишлари тўғрисида сўз юритар экан, давлатимиз раҳбари инфекция кенг тарқалишининг олдини олиш бўйича таъсирчан ва кенг қамровли чора-тадбирлар ишлаб чиқиш, соғлиқни сақлаш тизимлари салоҳиятини мустаҳкамлаш, иқтисодиётнинг муҳим тармоқлари ва нисбатан заиф соҳалари учун

оқибатларни юмшатиш, очиқ халқаро мулоқотни йўлга қўйиш муҳимлигини алоҳида таъкидлади.

Президентимиз мамлакатимизда коронавирусга қарши олиб борилаётган мислсиз кураш тажрибаси билан ўртоқлашди. Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг тавсия ва талабларига мувофиқ жорий этилган карантин чоралари тўғрисида сўзлаб берди.

Юртимиз ҳудудларида карантин зоналари ва замонавий модуль касалхоналари барпо этиш ишлари, врачлар учун ижтимоий қафолатларни кенгайтириш, масофавий таълимни ташкил этиш, иқтисодиёт ва бизнесни реал қўллаб-қувватлаш механизмларини йўлга қўйиш бўйича қабул қилинган чоралар, Ўзбекистонда эпидемиологик вазиятни мониторинг қилиш ва прогнозлаш миллий тизими жорий этилаётгани, бошқа тадбирлар алоҳида қайд этилди.

Коронавирус инфекцияси тарқалишининг оқибатларига қарши самарали курашиш бўйича таъсирчан амалий чоралар қўриш мақсадида давлатимиз раҳбари томонидан катор аниқ тақлифлар илгари сурилди.

Давлатимиз раҳбари ўз сўзининг якунида “Ҳаммамизга аёнки, бирон-бир давлат яққа ҳолда ушбу пандемия балосига қарши самарали кураш олиб бора олмайди. Биз бирдамлик, ҳамкорлик ва ўзаро ғамхўрлик тамойиллари асосида иш тутишимиз лозим. Биз биргаликда кўп нарсасга қодирмиз”, деб алоҳида таъкидлади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг барча тақлиф ва ташаббуслари Туркий тили давлатлар ҳамкорлик кенгаши навбатдан ташқари саммитининг якуний ҳужжати — Боку декларациясида ўз аксини топди.

Ушбу муҳим ҳужжат туркий тили мамлакатлар раҳбарларининг учрашуви доирасида эришилган келишувларни амалга оширишда сиёсий ва ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилади.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Матбуот хизмати суратлари.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ ВА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ ИШЛАБ ЧИҚАРИШ — ЭНГ ДОЛЗАРБ МАСАЛА

Бошланиши 1-бетда

Шунингдек, Россиядан 500 та сунъий нафас бериш аппаратини харид қилдик. Уларнинг биринчи қисми яқин кунларда олиб келинади. Хитойдан касаллиқни аниқловчи 200 минг дона ва Германиядан 50 минг дона тест олиб келинмоқда.

Биз бу илгитга қарши курашишда халқаро ҳамжамият билан кенг ҳамкорлик қиялтиш. Бугун Туркий тилли давлатлар кенгашининг айнан шу масалага бағишланган навбатдан ташқари саммити видео-конференция шаклида бўлиб ўтди.

Анжуамда Озарбайжон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркия, Туркменистон, Ўзбекистон ва Венгриянинг давлат ва ҳукумат раҳбарлари, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти Бош директори Тедрос Адханом Гебрейесус иштирок этди.

Саммитда биз Туркий кенгаш доирасида қўшма эпидемиологик кузатув тизимини шакллантириш, диагностика, даволаш масалалари бўйича ўзаро маълумотлар ва тажриба алмашиш юзасидан келишиб олдик, кенг йўлга қўйишни тақлиф этдик.

Шунинг алоҳида айтиб ўтмоқчиманки, барча делегация раҳбарлари биринчи навбатда савдо-иқтисодий, инвестициявий, молия ва транспорт соҳаларидаги ҳамкорлигимизни пандемия тарқалиши шароитида ривожлантириш учун янги механизм ва форматлар кераклигини таъкидладилар.

Туркий кенгаш давлатларининг ўзаро савдо айланиши ҳамжамиятини инқироздан даражасида сақлаб қолиш, инвестицияларни рағбатлантириш ва устувор лойиҳаларни амалга оширишда ўзаро кўмак кўрсатиш,

транспорт инфратузилмасидан самарали фойдаланиш ва юк ташилиш тарифларини пасайтириш, умуман олганда, давлатларимиз учун биринчи гада зарур бўлган маҳсулотлар ташуварли учун ҳеч қандай тўсиқлар бўлмаслиги ҳақида афтоқлича келишиб олдик.

Биз бу хаттарга қарши курашда мамлакат ичиди бўладими, юртимиздан ташқарида бўладими, бор куч ва имкониятларимизни тўла сафарбар этамиз.

Ватанимизда яшаётган ҳеч бир инсон, ҳеч бир оила давлатимиз ва жамиятимизнинг эътибори ва ғамхўрлигидан четда қолмаслиги керак.

Шунинг учун жойлардаги 6 та сектор раҳбарлари, барча мутасаддилар, республикадан бериштирилган вазирлар жуда қаттиқ иш олиб боришлари керак!

Хавф хали ўтиб кетгани йўқ. Ҳали олдинда жуда катта синовлар кутмоқда.

Темир интизом ва юксак масъулият билан кечая кундуз иш давом этиши керак!

Бугунги кунда коронаивирус пандемияси инсонлар ҳаётига хавф солиш билан бир қаторда бутун дунёни иқтисодий инқирозга олиб келаётгани тобора аниқ бўлиб бормоқда. Халқаро ташкилотлар таҳлилларига кўра, пандемиянинг жаҳон иқтисодиётига зарари камида 5 триллион долларни ташкил қилади.

Хусусан, юқори даромад берадиган халқаро туризм, транспорт ва логистика соҳаларида тушумлар 2 баробаргача камайиши кутилмоқда. Саноатнинг қўллаб тармоқларида ишлаб чиқариш занжири бузилиши ҳисобига ҳам зарар катта бўлиши тахмин қилинмоқда.

Бу вазиятда озиқ-овқат таъминоти масаласи кучайиб, айрим давлатлар ўзи етиштирган асосий турдаги

озиқ-овқат маҳсулотларини четга чиқармаслик чораларини кўрмоқда. Шунинг учун қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш бугунги кунда энг долзарб масалага айланиб борапти.

Жаҳон банки ўз ҳисоботида Европа ва Марказий Осиё давлатларида иқтисодиётнинг ўсиш суръатларини таъминлайдиган манба қишлоқ хўжалиги эканини эълон қилиб, бу борада Ўзбекистонда имкониятлар катталигига алоҳида эътибор қаратди.

Йиғилишда давлатимиз раҳбари энди барча ҳокимлар, сектор раҳбарлари аграр соҳадаги резервларни сафарбар қилиб, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш зарурлигини таъкидлади. Шундагина иқтисодиётнинг бошқа тармоқларидаги йўқотишлар ўрнини қисман тўлдириб, аҳоли бандлиги ва даромадини таъминлаш мумкин.

Маълумки, мамлакатимиз қишлоқ хўжалигида ғоят кенг қамровли ва жиддий ислохотлар амалга оширилмоқда. Хусусан, пахта ва ғаллага давлат буюртмасидан воз кечилиб, нарх белгилаш эркинлаштирилди. Маҳсулот ишлаб чиқаришда кластер тизимига ўтилди ва уларнинг ривожланиши учун барча шароит яратилди. Бундан мақсад — маҳсулот ҳажмини кескин ошириш, юқори қўшимча қиймат ва янги иш ўринлари яратиш, энг асосийси — даромад ва манфаатдорлиқни оширишдан иборат.

Кластерлар қишлоқ хўжалигида инновацион ғоялар ва тежамкор технологияларни жорий қилиб, иқтисодий самарадорлиқни таъминлапти.

Мисол учун, ўтган йили Қуйичирққ туманидаги “ТСТ кластер”, Дўстлик туманидаги “Санзор текстиль” кластери пахтадан гектаридан ўртача 30-35 центнер хирмон кўтариб, ҳосилдорлиқни олдинги йилгига нисбатан қарийб 2 баробар оширди. Қўрғонтепа туманидаги “Хантекс” кластери томчилатиб сугориш жорий қилинган пахта майдонларида ўртача 70 центнергача ҳосил олди.

Бундай натижалар пахтачиликда ҳали резерв қўпчилиги яққол кўрсатиб турибди. Йиғилишда кластерлар бу имкониятлардан тўлиқ фойдаланиб, ўзи фаолият юритаётган туманнинг ижтимоий-иқтисодий ривожига ҳисса қўиши, одамларнинг онги ва турмуш тарзини ижобий томонга ўзгартириши кераклиги қайд этилди.

Бунинг учун зарур қўлайлик яратилмоқда. Масалан, пандемия таъсирини юмшатиш бўйича қабул қилинган фармонларга мувофиқ, кредитларни қайтариш муддати узайтирилди, солиқ бўйича қатор енгилликлар жорий қилинди.

Буни тўри баҳолаган, юртини севган кластерлар раҳбарлари пахта ҳосилдорлигини 10 центнерга ва ғалла бўйича 20 центнерга ошириш бўйича ташаббус билан чиқди.

Президентимиз бугунги оғир шароитда барча раҳбарлар ва фермерлар бир бўлиб, маҳсулот ишлаб чиқаришни кўпайтириш билан шугулланиши лозимлигини таъкидлади.

Кластерлар фаолиятини мувофиқлаштириш, илгор тажрибаларни кенг жорий қилиш мақсадида Пахта етиштирувчи ва қайта ишловчи кластерлар уюшмасини ташкил қилиш ташаббуси маъқулланди.

Мутахассисларнинг фикрига кўра, бу йил сув таъминоти жуда оғир бўлади. Шунинг учун сув ресурсларини тежаб ишлатиш ғоят муҳим, сувни 2 баробар иқтисод қилиш чораларини қўриш зарур.

Сув хўжалиги вазирлигига ушбу ҳаётий ресурсининг

аниқ ҳисоб-китоблар асосида ажратилишини таъминлаш, бу йил 150 минг гектар майдонда сув тежовчи, жумладан, 44 минг гектарда томчилатиб сугориш технологияларини жорий қилиш вазифаси юклатилди.

Видеоселектор йиғилишида ғалланичилик доир чора-тадбирлар ҳам муҳокама қилинди.

Пандемия натижасида охирги уч ойда мамлакатимизга кириб келаётган ун ҳажми ўтган йилнинг шу даврига нисбатан қарийб 50 фоизга, дон 31 фоизга камайди. Бугунги эпидемиядаги вазият ҳар қандай шароитта тайёр бўлиш даркорлигини, озиқ-овқат аҳолининг талаби даражасида захира қилиниши зарурлигини кўрсатмоқда.

Ўтган йили ғалланинг давлат харид нархлари оширилиб, деҳқонларнинг манфаатдорлиги таъминлангани ва қўшимча дон етиштирилгани учун ички бозордаги нархлар барқарор сақланиб турибди.

Бу мавсумда эса қўшимча агротехник тадбирларни бажариб, ғалла ҳосилдорлигини 20 центнер қўпайтириш, гектаридан камида 70 центнердан ҳосил олиш чораларини қўриш зарурлиги таъкидланди.

Шу мақсадда ҳар бир вилоят ва туман учун илмий асосланган тавсиялар ишлаб чиқиб, уларга мувофиқ агротехник тадбирларнинг тўғри йўлга қўйилишини ташкил этиш муҳимлиги қайд этилди. Ғаллани озиклантириш, занг касаллиги, зараркунанда ва бегона ўтларга қарши кимёвий ишлов бериш, ўрим-йиғимни уюшқоқлик билан ташкил этиш масалаларига ҳам тўхталиб ўтилди.

Жорий йилда ташкил қилинган 102 та ғаллачилик кластери фермерларга намуна бўлиб, олинган қўшимча дон ҳисобидан аҳолига арзон гўшт, балиқ ва паррандачилик маҳсулотлари етказиб бериши мақсадга мувофиқ.

Пандемия даврида барча давлатлар озиқ-овқат маҳсулотлари танқислиги юзага келишининг олдини олишга қаратилган жиддий чоралар кўрмоқда. Ўтган йили май-декабрь ойларида юртимизга 116 минг тонна кунгабоқар, 7 минг тонна соя, 15 минг тонна гуруч, 2,6 минг тонна дуқакли экин ёрмалари импорт қилинган.

Бу озиқ-овқат маҳсулотлари турлари ва ҳажмини қўпайтириш устида жиддий ишлаш кераклигини англатади. Нафақат импорт ўрнини тўлдириш, балки янги экспорт бозорларида ўрин топиш зарур. Шунда ҳозирги глобал инқироздан қучли давлат бўлиб чиқиш мумкин.

Қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ҳажмини қўпайтириш мақсадида 10 минг гектар янги боғ ва 9 минг гектар тоқзорлар орасига картошка, сабзи, пиёз, саримсоқлиёз, қўнат, нўхат, мош, ловия, помидор, бодиринг, булғор қалампери ва полиз экинлари экиш бўйича кўрсатма берилди.

Бахмал, Янгибод, Фориш ва Қўшработ туманларида юзлаб қудуқлар қазилиб, 10 минг гектар лалми ер майдонларида узумзорлар барпо этилган эди. Йиғилишда бу тажрибани барча вилоятларда жорий қилиш, лалми ерли туманларга бургиллаш техникалари етказиб бериш зарурлиги қайд этилди.

Барча сектор раҳбарлари ўз ҳудудида озиқ-овқат захирасини ҳисоб-китоб қилиб, ички имкониятларини кенгайтириб бориши кераклиги айтилди.

Соҳа мутасаддилари, вилоят ҳокимлари ва кластерлар раҳбарлари йиғилишда белгиланган вазифалар ижросини ташкил этиш юзасидан ахборот берди.

ЎЗА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қ А Р О Р И

ЁВВОЙИ ҲОЛДА ЎСУВЧИ ДОРИВОР ЎСИМЛИКЛАРНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ, МАДАНИЙ ҲОЛДА ЕТИШТИРИШ, ҚАЙТА ИШЛАШ ВА МАВЖУД РЕСУРСЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

1. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлигининг 2020 йил 1 майдан бошлаб доривор ўсимликларни етиштириш, сақлаш, бирламчи ёки ўқун қайта ишлаш кластерларини (кейинги йилларда — доривор ўсимликлар кластери) ташкил этиш, шунингдек, ҳудудларни доривор ўсимликлар етиштириш бўйича ихтисослаштириш тўғрисидаги тақлифлари маъқуллансин.

2. Доривор ўсимликларни етиштиришга ихтисослаштириладиган ҳудудлар рўйхати иловага мувофиқ тасдиқлансин.

3. Белгилаб қўйилсинки:

а) доривор ўсимликлар кластерига ер майдони Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари ва ташаббускорлар ўртасида тузиладиган битим асосида ажратилади;

б) хорижий инвесторлар иштирокида ташкил этиладиган доривор ўсимликлар кластери ер майдони Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, ўрмон фонди ерларида эса Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси билан тузиладиган инвестиция киритиш тўғрисидаги шартнома имзолангандан сўнг Вазирлар Маҳкамаси томонидан ажратилади.

Бунда, доривор ўсимликлар кластерларига ер майдони доривор ўсимликлар етиштиришга мос бўлган, юридик ва жисмоний шахсларга ажратилмаган ва қишлоқ хўжалиги учун мўлжалланган ерлардан, захирадаги ерлардан, шунингдек, лалми ва ўрмон фонди ерларидан ажратилади;

в) доривор ўсимликлар кластерини ташкил этадиган ташаббускор томонидан тегишли равишда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари ва Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги (ўрмон фонди ерларида — Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси)га қуйидаги ҳужжатлар тақдим этилади:

доривор ўсимликлар кластерини ташкил этиш бўйича ариза;

доривор ўсимликлар кластери фаолиятини ташкил этишда доривор ўсимликларни етиштириш, муҳофаза қилиш, қайта ишлаш ва ресурс тежайидиган технологияларни жорий этиш бўйича инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш юзасидан бизнес-режа ёки техник-иқтисодий асоснома;

доривор ўсимликлар кластерининг фаолият юритиши учун зарур инфратузилма объектлари (фойдаланиш ҳуқуқи асосида), шунингдек, мол-мулк ва бошқа воситаларнинг мавжудлиги ҳақида маълумотнома.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ҳокимлари доривор ўсимликлар кластерларини ташкил этишда иқтисодий жиҳатдан барқарор фаолият юритаётган, зарур инфратузилма объектлари, шунингдек, мол-мулк ва бошқа воситаларга эга бўлган салоҳиятли юридик шахсларни танлаш ва шакллантиришга шахсан масъул ҳисобланади.

4. Қуйидагилар доривор ўсимликлар кластерининг асосий вазифалари этиб белгилансин: доривор ўсимлик етиштирувчилар билан етиштирилган маҳсулотни харид қилиш бўйича шартномалар тузиш, уларни уруғлик, минерал ўғитлар, техника, ёқилги ва бошқа воситалар билан таъминлаш;

ихтисослаштирилган ҳудудларда доривор ўсимликларни етиштириш, уруғликлар ва қўчатлар тайёрлаш, босқичма-босқич замонавий доривор ўсимликлар плантациялари ташкил этиш;

доривор ўсимликларни етиштириш ва уруғчилигини ташкил этишда илгор илм-фан ютуқларини қўллаш;

доривор ўсимликлар етиштириш ва уларни қайта ишлаш бўйича халқаро ташкилотлар билан ўзаро фаол ҳамкорлик қилиш ва соҳага босқичма-босқич инновацион ечимлар (ноу-хау) жорий этиш;

доривор ўсимликлар етиштириш ва уларни қайта ишлашга хорижий компанияларнинг инвестициялари ҳамда илгор технологияларини жалб қилиш;

доривор ўсимликлар ва улардан олинadиган маҳсулотларга бўлган ички бозор талабини қондириш ҳамда уларни экспорт қилиш; тажриба ва маълумотларнинг доимий алмашинувини ташкил этиш орқали ушбу йўналишдаги хорижий илмий-тадқиқот марказлари билан ҳамкорлиқни йўлга қўйиш, халқаро тадқиқот дастурлари, анжуманлар ва симпозиумларда иштирок этиш.

5. Белгилансинки:

а) доривор ўсимликлар плантациялари ресурс тежовчи технологияларни қўллаган ҳолда, “Ҳар бир оила — тадбиркор” дастури доирасида ажратиладиган, Бандликка қўмаклашиш давлат жамғармаси, Ўзбекистон фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгаларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси, халқаро молия институтлари маблағлари ҳисобидан барпо этилади;

б) доривор ўсимликлар кластерларига: ер майдонларини фойдаланишга киритишда

Давоми 3-бетда

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

ЁВВОЙИ ҲОЛДА ЎСУВЧИ ДОРИВОР ЎСИМЛИКЛАРНИ МУҲОҒАЗА ҚИЛИШ, МАДАНИЙ ҲОЛДА ЕТИШТИРИШ, ҚАЙТА ИШЛАШ ВА МАВЖУД РЕСУРСЛАРДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-2-бетларда

8. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги:

а) Инновацион ривожланиш вазирлиги билан биргаликда дори воситалари билан бир қаторда кимёвий дори воситаларининг организмга салбий таъсирининг олдини олиш хусусиятларига қараб доривор ўсимликларни минимум стандарт рецептларига киритиш бўйича тегишли ҳужжатларга ўзгариштирлар киритсин;

б) 2020 йилнинг 1 июнидан бошлаб тиббиёт муассасалари, шу жумладан, оилавий поликлиникалар ва қишлоқ (овул) врачлик пунктларида фитобарлар ташкил этсин;

в) Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги қoшидаги Фармацевтика тармоғини ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш фонди маблағлари ҳисобидан халқ табobati усулларида фойдаланган ҳолда тиббий хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ва мутахассислар, уларнинг иш тажрибаси, кўрсатадиган хизмат турлари ҳақидаги маълумотларни ўз ичига олган ягона маълумотлар базасини шакллантирсин.

9. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги **ҳар йили 1 декабрга қадар** фармацевтика тармоғининг доривор ўсимликларга бўлган талаби (тури, ҳажми, технология талаблар ва бошқалар) ни Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Инновацион ривожланиш вазирлиги ва Ўрмон хўжалиги давлат қўмитасига киритсин.

10. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг марказий аппаратида Доривор ва зирвор ўсимликларни ривожлантириш бошқармаси ташкил этилсин.

Мазкур бошқарманинг қўшимча штат бирликлари Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг ҳудудий бўлинмалари ва тизимидаги 3 та штат бирлигини қисқартириш ҳисобидан шакллантирилади.

11. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги **Қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат таъминоти илмий-ишлаб чиқариш маркази** таъминоти илмий-тадқиқот институтида мавжуд штат бирликлари доирасида доривор ўсимликлар селекцияси, уруғчилиги ва агротехникаси бўлимини ташкил қилсин.

Бунда, мазкур бўлимга доривор ўсимликларни етиштириш, уларнинг селекцияси ва уруғчилиги бўйича илмий тадқиқотлар олиб бориш ҳамда агрохимикаторлармалар ишлаб чиқиш вазифалари юклатилсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Инвестициялар ва ташқи савдо вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Агросаноат мажмуи ва озиқ-овқат таъминоти соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш агентлиги, тижорат

банклари билан биргаликда доривор ўсимликларни етиштириш, қайта ишлаш, уларнинг маданий плантацияларини яратиш, уруғчилиги ва оналик кўчатзорларини ташкил этиш учун халқаро ташкилотлар ва молия институтлари, хорижий ҳукумат ташкилотларининг маблағлари ва грантларини жалб қилиш чораларини кўрсин.

13. Белгилансинки:

камайиб бораётган табиий ҳолда ўсувчи ноёб доривор ўсимликларни тўплаш (ғамлаш) ва ташқарига олиб чиқиш учун рухсатномалар ажратиладиган квотанинг **камида 50 фоизи** ҳажмида табиий плантацияларни барпо этиш шарти билан берилди;

доривор ўсимликларни тўплаш (ғамлаш), уларни олиб кириш ва ташқарига олиб чиқишга рухсатномалар учун, аризаларни кўриб чиққанлик ва рухсатнома берганлик учун ундирилиб, маҳаллий бюджетга йўналтириладиган тўловлар (ўрмон фонди ерлари бундан мустасно) табиий ҳолда ўсувчи, шу жумладан, йўқолиб бораётган доривор ўсимликларни сақлаш, хатловдан ўтказиш, уларнинг маданий плантацияларини яратиш, оналик кўчатзорларини ташкил этиш, доривор ўсимликларни етиштиришга доир технология хариталар ишлаб чиқиш харажатларини қоплаш учун сарфланади;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари табиий ҳолда ўсувчи, шу жумладан, йўқолиб бораётган доривор ўсимликларни сақлаш, хатловдан ўтказиш, уларнинг маданий плантацияларини яратиш, оналик кўчатзорларини ташкил этиш, доривор ўсимликларни етиштиришга доир технология хариталар ишлаб чиқиш харажатларини қоплаш учун маҳаллий бюджетга йўналтириладиган маблағларни сарфланишига шахсан жавобгар ҳисобланади.

14. Ўзбекистон Республикаси Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси:

а) Фанлар академияси билан биргаликда: йўқолиб кетиш хавфи остида бўлган ёввойи ҳолда ўсувчи доривор ўсимликлар муҳофазасини қучайтириш, уларни табиий плантациялар барпо этиш йўли билан тиклаш чораларини кўрсин;

икки ой муддатда камайиб бораётган ноёб доривор ўсимликлар мавжуд бўлган "махсус ҳудуд"ларни ажратиш ва уларни муҳофазага олиш юзасидан Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин;

б) Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси вилоятлар ҳокимликлари билан биргаликда **бир ой муддатда** йўқолиб бораётган доривор ўсимликларни сақлаш, хатловдан ўтказиш, уларнинг маданий плантацияларини, оналик кўчатзорларини ташкил этиш, доривор ўсимликларни етиштиришга доир технология хариталарини ишлаб чиқиш харажатла-

рини қоплаш тартибини ишлаб чиқсин ҳамда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

15. Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш вазирлиги **бир ой муддатда**:

а) Қишлоқ хўжалиги вазирлиги билан биргаликда доривор ўсимликлар плантацияларини барпо этиш бўйича фундаментал ва амалий тадқиқотлар ҳамда инновацион илмий-техник лойиҳалар бўйича грант танловларини эълон қилишни таъминласин. Бунда, доривор ўсимликлар маданий плантацияларини яратиш, уруғчилиги оналик кўчатзорларини ташкил этиш ва инновацион технологияларни жорий қилишга алоҳида эътибор қаратилсин;

доривор ўсимликлар маданий плантацияларини барпо этиш ва қайта ишлаш бўйича "стартап" лойиҳалар шакллантирилишини ҳамда грант танловлари асосида амалга оширилишини таъминласин;

б) Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Фанлар академияси билан биргаликда давлат-хусусий шериклик шартлари асосида **"Ўзбекистон доривор ўсимликлари" кичик инновацион корхонасини** ташкил этсин. Бунда, ушбу корхонанинг асосий вазифаси этиб доривор ўсимликларнинг намунавий кластерини ташкил этиш, доривор ўсимликларга оид илмий-тадқиқот ишлари натижаларини жорий этиш ва тарғиб қилиш, ҳудудларда фитобарлар очиш, доривор ўсимлик етиштирувчиларни қўллаб-қувватлаш, халқаро молия институтлари маблағларини, хорижий инвестицияларни жалб этиш ҳисобланади.

Белгилансинки, "Ўзбекистон доривор ўсимликлари" кичик инновацион корхонаси фаолияти Инновацион ривожланиш вазирлиги ҳузуридаги Инновацион ривожланиш ва новаторлик гоёларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси маблағлари, банк кредитлари, ташаббускорлар маблағлари, ҳомийлик, хизмат кўрсатишдан тушадиган, халқаро молия институтлари маблағлари ва қонун ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

16. Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги:

2020/2021 ўқув йилидан бошлаб 2025/2026 ўқув йилига қадар ўрта, ўрта махсус ва олий таълим тизимида доривор ўсимликларга оид махсус соатларни ўқув режаларига киритсин;

2020/2021 ўқув йили бошлангунга қадар Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Соғлиқни сақлаш вазирлиги билан биргаликда ўқув дастурлари, дарсликлар ва қўлланмаларга доривор ўсимликлар ҳақида маълумотлар киритилишини таъминласин;

2020/2021 ўқув йилидан бошлаб мактаб ва олий таълим муассасаларида фитобарлар ташкил этсин.

17. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар

Маҳкамаси 2020 йилнинг 1 июнидан бошлаб босқичма-босқич барча вазирлик ва идораларда, Ислон Каримов номидаги Тошкент халқаро аэропорти ҳамда маҳаллий аэропортларда, барча турдаги автовокзал, темир йўл вокзалларида, бозорлар, санаторий-курорт муассасаларида ҳамда бошқа аҳоли гавжум жойларда фитобарлар ташкил этиш чораларини кўрсин.

18. Белгилаб қўйилсинки, тадбиркорлик субъектлари томонидан давлат муассасаларида фитобарлар ташкил этилганда, давлат мулки объектларидан фойдаланганлик учун ижара тўлови белгиланган миқдорлари 50 фоизга камайтирилган ҳолда ҳисобланади.

Бунда, фитобарлар вендинг автоматлари орқали ташкил қилинган ҳолларда, давлат мулки объектларидан фойдаланганлик учун ижара тўловлари ҳисобланмайди.

19. Ўзбекистон Республикаси Савдо-саноат палатаси, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Қишлоқ хўжалиги вазирлигининг палата марказий аппаратида мавжуд штат бирликлари доирасида **Доривор ва зирвор ўсимлик етиштирувчиларни қўллаб-қувватлаш бўлимини** ташкил этиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин;

Бунда, мазкур бўлимнинг асосий вазифалари доривор ва зирвор ўсимлик етиштирувчилар манфаатларини қўллаб-қувватлаш, хорижий мамлакатларда кўргазмалар ташкил этиш, етиштириладиган доривор ва зирвор ўсимликларнинг хусусиятлари, улар етиштириладиган ҳудудлар тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига олувчи электрон ахборот тизимини яратиш эканлиги маълумот учун қабул қилинсин.

20. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг аграр ва озиқ-овқат соҳаларини ривожлантириш масалалари бўйича ўринбосари (Ў.Барноев):

икки ҳафта муддатда 2020 йилда доривор ўсимликларни етиштирувчи, қайта ишловчи ва экспорт қилувчилар томонидан ташкил этиладиган кластерларнинг манзилли рўйхати ва доривор ўсимликлар етиштиришнинг прогноз кўрсаткичларини тасдиқласин;

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши ва вилоятлар ҳокимликларининг таклифига кўра, ҳар йили 1 октябрга қадар доривор ўсимликлар кластерлари ташкил этувчиларнинг рўйхатини шакллантирсин.

21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Ўсимликлар каран-

тини давлат инспекцияси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда **икки ҳафта муддатда** доривор ўсимликлар маданий плантацияларини ва оналик кўчатзорларини барпо этиш учун олиб келинадиган уруғ ва кўчатлар учун карантин рухсатномасини бериш тартибини соддалаштириш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

22. Агросаноат мажмуи ва озиқ-овқат таъминоти соҳасидаги лойиҳаларни амалга ошириш агентлиги Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, Инновацион ривожланиш вазирлиги ҳамда Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузуридаги Фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлигининг бююртмасига асосан доривор ўсимликлар соҳасида халқаро молия институтлари иштирокида амалга оширилаётган лойиҳалар доирасида доривор ўсимликлар етиштирувчилар, қайта ишловчилар ва мутахассисларни хорижий мамлакатларга юборсин.

23. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши раиси, Тошкент шаҳар ва вилоятлар ҳокимлари:

Ўзбекистон доривор ўсимликлари кичик инновацион корхонаси томонидан намунавий доривор ўсимликлар кластерлари ва жойларда фитобарлар ташкил этилишини;

Доривор ўсимликлар кластерларига доривор ва зирвор ўсимликларни етиштиришга мос бўлган ер майдонлари ажратилишини таъминласин.

24. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги Инновацион ривожланиш вазирлиги, Ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси, манфаатдор вазирлик ва идоралар билан биргаликда икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгаришларга ва қўшимчалар тўғрисида Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсин.

25. Ўзбекистон миллий телерадиокмпаниясига доривор ўсимликларнинг тиббий аҳамияти, тиббиётда қўлланилиши, халқ табobati, доривор ўсимликлар табиий плантацияларини яратиш, оналик кўчатзорларни ташкил этиш, инновацион технологияларни жорий қилишга оид махсус кўрсатувлар ва роликларни мунтазам намойиш этиб бориш юклатилсин.

26. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Ў.И.Барноев зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси	
Президенти	Ш.МИРЗИЁЕВ
Тошкент шаҳри,	
2020 йил 10 апрель	

Ўзбекистон Республикаси Президентининг

ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХАЛҚ ТАБОБАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-бетда

Шу билан бирга, амалга оширилган ишлар таҳлили халқ табobati хизматларини кўрсатишини, унинг усуллари самарадорлигини баҳолаш механизмларини янада такомиллаштириш, халқ табobatiни замонавий соғлиқни сақлаш тизимига изчил интеграциялаш, ушбу йўналишда мутахассислар ва бошқа тиббиёт ходимларининг малакасини ошириш зарурати мавжудлигидан далолат бермоқда.

Халқ табobatiнинг касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволаш бўйича самарали усуллари замонавий тиббиёт амалиётига жадал интеграциялаш, фуқаролар саломатлигини янада мустаҳкамлаш, ушбу соҳада мутахассислар тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳамда илмий-тадқиқот ишларини ўтказиш тизимини йўлга қўйиш мақсадида:

1. **Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти томонидан Халқ табobati соҳасидаги 2014-2023 йилларга мўлжалланган стратегия амалга оширилаётгани** маълумот учун қабул қилинсин. Унинг мақсади қуйидаги йўналишларда аъзо мамлакатларни қўллаб-қувватлашдан иборат:

саломатлик, осейишталик, инсонларга қаратилган тиббий-санитар ёрдам кўрсатишини таъминлаш, тиббий-санитария хизматлари сифатини ошириш, соғлиқни сақлаш хизматлари билан ялпи қамраб олишни кенгайтириш ҳамда истеъмолчиларга ўз соғлиги ҳақида ғамхўрлик қилиш борасида онгли танлов учун имкониятлар яратишда халқ табobatiнинг салоҳиятидан фойдаланиш;

меъёрлар ва қондаларни белгилаш, илмий

тадқиқотлар ўтказиш ҳамда халқ табobati махсуслотлари ва амалиётини соғлиқни сақлаш тизимига интеграциялаш, кадрлар малакасини ошириш, даволаш кўникмалари, хизматлари ва усулларини такомиллаштириш йўли билан халқ табobatiни хавфсиз ва самарали қўллашга лозим даражада кўмаклашиш.

2. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги **Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг Экспертларини** жалб қилган ҳолда, Ўзбекистон халқ табobati ассоциацияси, "Табобат" академияси ва манфаатдор ташкилотлар билан биргаликда **2021 йил 1 январга қадар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021-2025 йилларда Ўзбекистонда халқ табobatiни ривожлантириш концепциясини мақсадли кўрсаткичлар (индикаторлар)** ҳамда уни амалга оширишга доир йиллар бўйича **"Йўл харитаси"** билан биргаликда тасдиқлашни назарда тутувчи қарори лойиҳасини белгиланган тартибда Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Ушбу Концепцияни ишлаб чиқишда қуйидагиларга алоҳида эътибор қаратилсин:

таклиф этилаётган чора-тадбирларнинг Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 7 декабрдаги ПФ—5590-сон Фармони билан тасдиқланган ва ҳозирда амалга оширилаётган **2019-2025 йилларда Ўзбекистон Республикасининг соғлиқни сақлаш тизимини ривожлантириш концепцияси** билан узвий боғлиқлиги;

аниқ механизмлар ва босқичларни кўрсатган ҳолда, **Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилотининг Халқ табobati соҳасидаги 2014-2023 йилларга мўлжалланган стратегияси**да назарда тутилган тавсиялар ва таклифларни амалда бажариш;

Хитой, Корея, Япония, Ҳиндистон,

Вьетнам, Франция, Россия ва бошқа мамлакатларнинг халқ табobatiни ривожлантириш борасидаги илгор институционал тажрибасини, шу жумладан, жойига бориб ўрганиш;

ўтказилган таҳлиллар ва тадқиқотлар асосида халқ табobati воситалари ва усулларининг сифати ҳамда хавфсизлигини тартибга солишнинг институционал механизмларини ишлаб чиқиш, шунингдек, унинг асосий йўналишларини ривожлантириш.

3. Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, Ўзбекистон халқ табobati ассоциациясининг 2020 йил 1 майдан:

Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджети маблағлари ҳисобидан молиялаштириладиган, давлат муассасаси шаклидаги юридик шахс мақомига эга **Республика халқ табobati илмий-амалий маркази** (кейинги ўринларда — Республика маркази);

тиббиёт олий таълим муассасаларида ва Абу Али ибн Сино номидаги Жамоат саломатлиги теҳникумларида мазкур қарорнинг 8-бандида қўрилган молиялаштириш манбалари билан юридик шахс мақомига эга бўлмаган Халқ табobatiни ривожлантириш марказларини (кейинги ўринларда — Худудий марказлар) ташкил этиш тўғрисидаги таклифлари маъқуллансин.

4. Қуйидагилар **Республика марказининг асосий вазифалари** этиб белгилансин:

халқ табobati усулларидан, шу жумладан, ўзбек халқ табobatiнинг тарихий аъёнчалари ва ўзига хос меросидан фойдаланган ҳолда касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволаш, шунингдек, бошқа тиббий хизматлар кўрсатишнинг самарадорлигини таҳлил қилиш ва ўрганиш;

халқ табobatiнинг асосий йўналишларини

(фитотерапия, акупунктура, аюрведа, гомеопатия, йога, моксотерапия, натуропатия, остеопатия, термал тиббиёт, хиро-амалиёт, цигун ва бошқалар) ривожлантириш, аҳолининг соғлом турмуш тарзини қўллаб-қувватлашда ва замонавий тиббиётда уларни қўллаш бўйича ўқув-методик адабиётлар тайёрлаш;

халқ табobatiни касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволаш масалаларида замонавий тиббиётга интеграциялаш бўйича, шу жумладан, илмий-тадқиқот ва лаборатория тадқиқотлари ўтказиш орқали таклифлар тайёрлаш;

халқ табobatiда фойдаланиладиган ўсимликларни ўстириш ва ўсимлик кўринишида бўлмаган хомашё тайёрлашни, ушбу йўналишда лаборатория ва илмий тадқиқотлар ўтказишни ташкил этиш, шунингдек, халқ табobatiда энг кўп ишлатиладиган ўсимликлар ва хомашёни ўстиришни маҳаллийлаштириш бўйича таклифлар тайёрлаш;

халқ табobati бўйича мутахассисларни, тиббиёт ходимларини ва тиббий маълумотга эга бўлмаган шахсларни Худудий марказларда тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишни ташкил этиш;

фуқаролар саломатлигини таъминлашда халқ табobatiнинг ролини ошириш борасидаги муаммоларни ўрганиш ва таклифлар тайёрлаш юзасидан илмий-тадқиқот муассасалари, давлат ва хўжалик бошқаруви органлари, шунингдек, бошқа ташкилотлар билан ўзаро ҳамкорлик қилиш;

хорижий мамлакатларнинг халқ табobati вакили бўлган ташкилотлари билан яқин ҳамкорлик қилиш, мамлакатимизда халқ табobatiни янада ривожлантириш масалалари бўйича биргаликда анжуманлар, форумлар ва бошқа тадбирлар ўтказиш.

5. Қуйидагилар:

Республика халқ табobati илмий-амалий марказининг тузилмаси 1-иловага мувофиқ;

Халқ табobatiни ривожлантириш марказлари ташкил қилинаётган тиббиёт олий таълим муассасалари ва Абу Али ибн Сино номидаги **Жамоат саломатлиги теҳникумлари рўйхати** 2-иловага мувофиқ тасдиқлансин.

6. Белгилансинки:

Республика маркази халқ табobati соҳасида **бош муассаса, Тошкент тиббиёт академиясининг кўп тармоқли клиникаси** эса ушбу соҳада мутахассисларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш бўйича клиник база ҳисобланади;

Республика маркази Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигининг (кейинги ўринларда — Вазирлик) ташкилий тузилмасига қиради ва унга ҳисобдор бўлади;

Республика марказига Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирлигининг (кейинги ўринларда — Вазирлик) ташкилий тузилмасига қиради ва унга ҳисобдор бўлади;

Республика маркази директори **меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари** бўйича Вазирлик бош бошқармасининг бошлиғига тенглаштирилади;

Республика маркази Вазирлигининг илмий-амалий, тадқиқот ва бошқа муассасаларини **оптималлаштириш ҳисобига тўлдирилади**;

Худудий марказлар Республика марказининг жойлардаги бўлинмалари ҳисобланади, Республика маркази уларга **методик раҳбарлик** қилади ва фаолиятини **мувофиқлаштирилади**;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХАЛҚ ТАБОБАТИНИ
РИВОЖЛАНТИРИШГА ДОИР ҚЎШИМЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАР ТЎҒРИСИДА

Бошланиши 1-3-бетларда

Худудий марказларда ўқитиш Вазирлик томонидан тасдиқланган, Республика маркази, Тошкент тиббиёт академияси, Ўзбекистон халқ табобати ассоциацияси ва “Табобат” академияси томонидан ишлаб чиқилган ўқув режалари ва дастурлари бўйича пуллик асосда амалга оширилади;

Худудий марказларда ўқитиш қийматининг миқдори Республика маркази томонидан белгиланади;

Худудий марказларга тингловчиларни қабул қилиш ва битирувчиларни аттестациядан ўтказиш Вазирлик томонидан белгиланадиган талаблар, тартиб ва муддатларга мувофиқ амалга оширилади;

Худудий марказларнинг битирувчиларига халқ табобати бўйича малака оширганлик тўғрисида расмий ҳужжат деб тан олинадиган белгиланган шаклдаги сертификат берилади;

халқ табобати бўйича мутахассисларни тайёрлаш курсларини муваффақиятли тамомлаган тиббий маълумотга эга бўлмаган шахсларга Вазирлик томонидан тасдиқланадиган шаклдаги халқ табобатининг тегишли йўналишларида фаолият олиб бориш ҳуқуқини берувчи гувоҳнома берилади;

Худудий марказларнинг директорлари Республика маркази директори томонидан лавозимга тайинланади;

Худудий марказларда ўқитувчилик фаолиятига тиббиёт ва фармацевтика олий таълим муассасалари ҳамда Абу Али ибн Сино номидаги Жамоат саломатлиги техникумларининг профессор-ўқитувчилар таркиби, халқ табобати бўйича мутахассислар ва тиббиёт ходимлари жалб қилинади;

Худудий марказлар ходимларига тиббиёт олий таълим муассасаларида тегишли лавозимлар учун ўрнатилган меҳнатга ҳақ тўлаш ва моддий рағбатлантириш шартлари татбиқ этилади;

талаб юқори бўлган доривор ўсимликларни етиштириш ва тайёрлаш ҳамда халқ табобати соҳасида илмий тадқиқотлар ўтказиш мақсадида қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларда тегишли тиббиёт олий таълим муассасалари ва Абу Али ибн Сино номидаги Жамоат саломатлиги техникумлари балансида турадиган ва Худудий марказларга доимий фойдаланиш учун

бериладиган 1 гектаргача бўлган майдонга эга мини-плантациялар (кейинги ўринларда — мини-плантациялар) ташкил қилинади;

Худудий марказларда илгор илмий изланишлар ва тадқиқот ишлари олиб бориш учун замонавий лабораториялар ташкил этиш ҳамда уларни зарур асбоб-ускуналар, техника ва бошқа моддий-техник ресурслар билан жиҳозлаш бўйича харажатларни молиялаштириш Инновацион ривожланиш ва новаторлик гояларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси маблағлари, шунингдек, қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан амалга оширилади.

7. Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Ер ресурслари, геодезия, картография ва давлат кадастри давлат қўмитаси, Вазирлик, Инновацион ривожланиш вазирлиги, Фанлар академияси, Ўзбекистон халқ табобати ассоциацияси ва “Табобат” академияси билан биргаликда 2020 йил 1 июлга қадар муддатда мини-плантациялар ташкил қилиш учун қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерларни танлаш ва ажратиш, муҳандислик-коммуникация тармоқларига улаш ишларини амалга оширсин.

8. Худудий марказлар фаолиятини молиялаштириш манбалари этиб қўйиладиган белгилансин:

шартнома асосида кўрсатиладиган хизматлар, шу жумладан, халқ табобати бўйича мутахассисларни, тиббиёт ходимларини ва тиббий маълумотга эга бўлмаган шахсларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва малакасини оширишдан тушган маблағлар;

халқаро молия институтлари ва ташкилотлари грантлари;

ташқи беғараз кўмак маблағлари (грантлар, техник кўмаклар ва бошқалар);

юрidik ва жисмоний шахслар, шу жумладан, норезидентларнинг хайрия маблағлари;

қонун ҳужжатлари билан тақиқланмаган бошқа манбалар.

9. Вазирлик ва Ўзбекистон халқ табобати ассоциациясининг 2020 йил 1 майдан қўйиладиган халқ табобати хоналарини очиш тўғрисидаги таклифи маъқуллансин;

туман (шаҳар), вилоят ва республика даражасидаги давлат кўп тармоқли тиббиёт муассасаларида ва

ушбу муассасалар тиббиёт ходимларининг белгиланган умумий сони доирасида 1 нафардан штат бирлигини ажратиш орқали уларни тўлдириш;

нодавлат тиббиёт ташкилотларида.

Вазирлик бир ой муддатда ушбу банд талабларини ҳисобга олган ҳолда нодавлат тиббиёт ташкилотлари томонидан тиббий фаолиятни амалга оширишнинг лицензия талаблари ва шартларини қайта кўриб чиқиш қисми бўйича қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритишни таъминласин.

10. Вазирлик икки ҳафта муддатда қўйиладиган ишлаб чиқсин ва тасдиқласин:

Худудий марказларнинг тузилмаси ва низоми;

Худудий марказларда тингловчиларни ўқитиш дастури; касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволаш масалаларида халқ табобатининг замонавий тиббиёт билан ҳамкорлиги ва интеграциясини назорат қилиш механизмлари ҳамда тартиби.

11. Қўйиладиган: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси томонидан халқ табобати усулларини қўллаган ҳолда касалликларни даволаш учун тавсия этиладиган ҳамда маҳаллий табиий ва ўсимликлардан олинган халқ табобати дори воситаларни рўйхати шакллантирилганлиги;

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 12 октябрдаги “Ўзбекистон Республикасида халқ табобати соҳасини тартибга солиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ—3968-сон қарориди халқ табобати усулларидан фойдаланган ҳолда хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ва мутахассислар, уларнинг иш тартибаси, кўрсатилган хизмат турлари, алоқа ва бошқа маълумотларни ўз ичига олган ягона маълумотлар базасини шакллантириш кўзда тутилганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

Вазирлик Фанлар академияси билан биргаликда мазкур маълумотлар базасига халқ табобати усулларини қўллаган ҳолда касалликларни даволаш учун тавсия этиладиган табиий ва ўсимликлардан олинган дорилар, халқ табобати воситалари, шунингдек, халқ табобати усулларидан фойдаланган ҳолда хизмат кўрсатувчи ташкилотлар ва мутахассислар тўғрисидаги маълумотларни

киритиш чораларини кўрсин.

12. Ўзбекистон Республикаси Инновацион ривожланиш вазирлиги:

ҳар йилги давлат илмий-техникавий дастурлари лойиҳаларини шакллантиришда халқ табобати бўйича илмий-тадқиқот лойиҳалари учун танлов эълон қилинишини таъминласин;

Вазирлиқнинг асослантирилган ҳисоб-китоблари ва Инновацион ривожланиш ва новаторлик гояларини қўллаб-қувватлаш жамғармаси Кузатув кенгаши қарорлари асосида Жамғарма маблағларини мазкур қарорга мувофиқ Худудий марказларда замонавий лабораторияларни ташкил этиш ва уларни зарур асбоб-ускуналар, техника ва бошқа моддий-техник ресурслар билан жиҳозлаш учун йўналтиришни таъминласин.

13. Ўзбекистон Республикаси Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги Республика маркази буюртманомаларига асосан Худудий марказлар фаолиятини ва кейинчалик ишлашини ташкил этиш мақсадида хорижий мутахассисларни Ўзбекистон Республикасига жалб қилиш учун белгиланган тартибда рухсатномалар берилиши (муддати узайтирилиши), шунингдек, ушбу хорижий фуқароларга Ўзбекистон Республикаси ҳудудида меҳнат фаолияти билан шугулланиш ҳуқуқини берувчи тасдиқномалар берилиши (муддати узайтирилиши)ни белгиланган тўловларни ундирмаган ҳолда таъминласин.

14. Вазирлик:

а) Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги билан биргаликда:

уч ой муддатда Худудий марказлар фаолиятини ва кейинчалик ишлашини ташкил этиш жараёнига хорижий давлатлардан, шу жумладан, халқ табобати энг яхши ривожланган Хитой, Корея, Япония, Ҳиндистон, Вьетнам, Франция ва Россия давлатларидан халқ табобати масалалари бўйича мутахассис ва экспертларни жалб қилишни таъминласин;

уч ой муддатда халқ табобати соҳасида истиқболга ва ривожланиш тартибасига эга бўлган мамлакатлар билан ушбу соҳада ҳамкорликни йўлга қўйиш, шу жумладан, илмий-таълим лойиҳалари ва дастурларини амалга ошириш бўйича меморандум ва келишувларни имзоланиш мақсада мувофиқлиги ва механизмлари тўғрисидаги таклифларни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин;

2020 йил якунига қадар республиканинг (ташкilotларнинг) халқ табобати соҳасидаги халқаро профессионал ташкilotларга (Жаҳон акупунктура ва моксотерапия ассоциациялари федерацияси, Жаҳон хиро-амалиёт федерацияси, Жаҳон гидротерапия ва климатотерапия федерацияси, Жаҳон хитой тиббиёти жамиятлари федерацияси ва бошқаларга) аъзо бўлиши масаласини кўриб чиқсин ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига тегишли таклифларни киритсин;

б) Фанлар академиясининг Абу Райхон Беруний номидаги Шарқшунослик институти, Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги ҳамда бошқа манфаатдор ташкilotлар билан биргаликда 2020 йил 1 августга қадар Худудий марказлар кутубхоналарини Абу Али ибн Сино, Абу Бакр Муҳаммад ибн Закарий ар-Розий, Абу Мансур Қумрий, Исмоил Журжоний каби қомусий олимлар, файласуфлар, табиблар ва халқ табобати соҳасидаги бошқа буюк аждодларнинг илмий меросини ўрганиш билан боғлиқ ишлар тўпламларининг нусхалари билан таъминласин;

в) Ўзбекистон Республикаси Инновацион соғлиқни сақлаш миллий палатаси, Ўзбекистон халқ табобати ассоциацияси, “Табобат” академияси ва манфаатдор ташкilotлар билан биргаликда аҳоли ўртасида халқ табобатининг, касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволашда қўлланиладиган доривор ўсимликларга асосланган табиий маҳсулотларнинг афзалликларини кенг тарғиб қилиш чораларини кўрсин.

15. Республика маркази Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек тумани, Паркент кўчаси, 51-ўй манзилида жойлаштирилсин.

16. Вазирлик икки ой муддатда қонун ҳужжатларига ушбу қарордан келиб чиқадиган ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида таклифларни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасига киритсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

Ш.МИРЗИЁЕВ

Тошкент шаҳри,
2020 йил 10 апрель

Қонун лойиҳаси муҳокамаси

Баҳор ХИДИРОВА,
“Янги Ўзбекистон” муҳбири

Прописка ҳақида сўз борар экан, пешона тери эвазига Тошкентдан сотиб олган уйини ўзганинг номига расмийлаштириб, ўз уйида “омонат” ҳаёт кечираётган, ижарага турган уйига вақтинча рўйхатга қиролмагани, прописка тартибини бузгани учун жаримага тортилаётган юртдошларимизнинг сарсон-саргардон ҳаёти кўз олдимизда гавдаланади. Бундан ташқари, прописка расмийлаштириш жараёнида кўплаб коррупция ҳолатлари, ҳатто сохта никоҳлар қайд этилиши ҳам учраб туради.

Президентимизнинг Олий Мажлиса Мурожаатномасида инсон ҳуқуқлари ва манфаатларига зид бўлган, жамият раванқига тўғаноқ бўлаётган бундай долзарб муаммоларни бартараф этиш билан боғлиқ муҳим вазифалар белгилаб берилган эди. “Илм, маърифат ва рақамли иқтисодиётни ривожлантириш йили” давлат дастурида ҳам бу борада аниқ чора-тадбирлар ўз ифодасини топган.

Шу кунларда кенг жамоатчилигимиз томонидан қизгин муҳокама этилаётган прописка тизимини ислоҳ қилишга доир қонун лойиҳаси ва Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси ана шундай долзарб муаммоларнинг ечимини топиш йўлида дадил қадам бўлди.

Прописка тизими пайдо бўлиши тарихини биласизми?

— Чор Россияси даврида деҳқонларнинг ҳомияти, яъни феодалнинг руҳсатисиз ер участкасини тарқ этилишини тақиқлаш, агарда шундай ҳуқуқбузарлик содир этилса, уларнинг қайси ерга ва кимга тегишли эканини аниқлаш мақсадида ўзига хос пропискини паспортлар бериш тартиби йўлга қўйилган, — дейди Адлия вазирлиги ҳузуридаги Юрислар малакасини ошириш маркази директори Анвар Раҳматов. — Кейинчалик собиқ иттифоқ даврида бу тартиб антидемократик ҳолат, дея бекор қилинган бўлса-да, 1933-1935 йилларга келиб турли ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадида яна шунга ўхшаш тизим

Прописка тизими ва жаҳон тартибаси

Келинг, шу ўринда прописка тизими билан боғлиқ жаҳон тартибасига бир назар ташлайлик. Бугунги кунга келиб собиқ иттифоқ давлатларидан деярли барчасида прописка режими антиконституцион ҳолат сифатида қайд этилиб, прописка тушунчаси бекор қилинган ва электрон рўйхатдан ўтказиш тизимига ўтилган. Бошқа ривожланган давлатларда прописка масаласи фақатгина норезидентларга нисбатан қатъий қўлланилиб, ўз фуқароларига нисбатан турар жой манзилини топишда қийинчилик туғдирмаслиги учунгина рўйхатдан бўлса-да, 1933-1935 йилларга келиб турли ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш мақсадида яна шунга ўхшаш тизим

бири ҳисобланса-да, агарда фуқаро бир ҳудудда яшаб туриб ўзига мос ишни бошқа бир ҳудуддан топган бўлса, электрон ёки тўғридан-тўғри тарзда иш жойи жойлашган тегишли ваколатли органга мурожаат қилади, керакли шаблонни тўлдирганидан сўнг уч кун ичида у иш топган вилоятда рўйхатга ўтказилади. Бунда рўйхатдан чиқариш, қайта рўйхатга олиш, ҳужжатларини солиқ, сугурта ва бошқа ташкilotларга юбориш каби ишлар рўйхатга олувчи томонидан амалга оширилади.

Японияда янги яшай қўчиб ўтгандан кейин 14 кун ичида рўйхатдан ўтишни расмийлаштириш тавсия этилади. Аммо янги манзилда яшаш муддати бир йилдан кам ёки янги турар жой вақтинча бўлса ва тез-тез доимий яшаш уйига бориб келса (мавсумда кампада бир марта), янги турар жойида рўйхатдан ўтиши шарт эмас. Ушбу норма университетлар ёнида уй-жой ижарага олган талабалар ва пойтахтда истиқомат қилувчи, аммо ўз ҳудудларига тез-тез борадиган парламент аъзоларини рўйхатдан ўтишдан озод қилади ҳамда фуқароларга қатор қўлайликлар яратди.

Ўзбекистонда қандай янгиликлар жорий этилади?

Прописка тизимини ислоҳ қилишга доир янги ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳасига кўра, қонунчилигимизга “прописка” ўрнига “рўйхатдан ўтказиш” тушунчаси киритилади. Тошкентдан уй-жой сотиб олишда вилоятлардан келганлар учун белгиланган давлат божининг қиммат ставкаси бекор қилинади. Энди фуқароларимиз биринчи ва иккинчи даражадаги қариндошларини нафақат ўзи доимий рўйхатда бўлган манзилга, балки эга-

лигидаги бошқа уй-жойга ҳам доимий рўйхатга қўйиш ҳуқуқига эга бўлади. Амалдаги қонунчилигимизга кўра, Тошкент шаҳри ёки вилоятда доимий рўйхатда турган шахслар билан оила қурган эр ёки хотин доимий рўйхатга ўтиши учун никоҳдан кейин бир йил давомида биргаликда яшагани ҳақида маълумотнома тақдим этиши талаб этиларди. Қолаверса, бир йил ичида ажравса, пропискисидан ҳам ажради. Янги ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳасида бундай қондалар бекор бўлиши белгиланган. Шунингдек, илгари Тошкент шаҳри ва вилоятда доимий рўйхатга эга бўлган фуқаролар қайтиб келганда ушбу ҳудудларда ҳеч қандай қўшимча шартларсиз қайта доимий рўйхатга олиниши мумкин бўлади.

Маълумотларга кўра, 2019 йилда Тошкент шаҳрида 236 нафар, Тошкент вилотида 14 нафар бола оилга тарбияга олинган. Эндиликда ушбу бола-ларга тутинган ота-онасининг доимий яшаш жойига рўйхатга туриш имконияти яратилади.

Вақтинча прописка муаммоси ҳам энг оғирлиқ ҳаётлардан бири. Бунинг учун яқин-яқингача ҳар олти ойда, ҳозир бир йилда тегишли идоралар эшигига сарғайиб навбат қutiшга, ҳужжатлар тўлдиришга тўғри келарди. Эндиликда бу муддат уй-жой эгасининг розилиги асосида беш йилгача узайтирилиши ана шундай овозгарчиликларга чек қўяди. Қолаверса, вилоятлардан Тошкентга меҳмон бўлиб келган қариндошлар ва танишлар доимий ёки вақтинча рўйхатдан ўтмасдан 15 кунгача яшаш мумкин бўлади.

Қонун лойиҳаларида рўйхатдан ўтиш жараёниларини нафақат ички ишлар

17. Мазкур қарорнинг бевосита ижросини таъминлаш қўйдаги шахслар зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг таъйин ва соғлиқни сақлаш масалалари бўйича ўринбосари — мазкур қарорни сифатли, тўлиқ ва ўз вақтида ижро қилиш, масъул вазирликлар, идоралар, ташкilotлар ва ҳокимликлар фаолиятини самарали ташкил этиш ва мувофиқлаштириш, қўрилган чоралар тўғрисида уларнинг раҳбарлари ҳисоботларини мунтазам эшитиш, аниқланган муаммо ва камчиликларни тезкор бартараф этишни таъминласин;

Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазири А.К.Шодмонов — Республика маркази ва Худудий марказлар иши самарали ташкил этилиши, уларнинг келгусида фаолият юритишини таъминласин, Ўзбекистон Республикасида халқ табобатини янада ривожлантириш масалалари бўйича Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкilotи, бошқа халқаро ва ноҳуқумат тузилмалар билан яқин ва фаол ҳамкорликни ўрнатсин;

Ўзбекистон Республикаси соғлиқни сақлаш вазирининг биринчи ўринбосари Б.Қ.Юсупалиев — касалликларни профилактика қилиш, ташхис қўйиш ва даволаш масалаларида халқ табобатининг замонавий тиббиётга босқичма-босқич интеграциялашувини, халқ табобати усулларидан фойдаланган ҳолда хизмат кўрсатувчи шахсларни хатловдан ўтказиш ва уларни кейинчалик тегишли гуруҳларга таснифлашни таъминласин;

масъул вазирлик, идора ва ташкilotлар раҳбарлари — барча тадбирларни мазкур қарорга мувофиқ белгиланган муддатларда сўзсиз ва сифатли бажарсин, қўйилган вазифаларни амалга оширишда Вазирликка ёрдам кўрсатсин.

18. Мазкур қарорнинг ижросини назорат қилиш Ўзбекистон Республикасининг Бош вазири А.Н.Арипов ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчиси А.А.Абдувахитов зиммасига юклансин.

Кун мавзуси

ҲАЁТНИНГ БУГУНГИ ҲАҚИҚАТИ ВА САБОҚЛАРИ

Сафар ОСТОНОВ

Шу ўринда ўйлаб кўрайлик, қачон, қайси замонда бирор касаллик коронавирус сингари бутун дунёни қамраб олиб, шунчалик безовта қилган. Тўғри, қайси бир ҳудудда ёки ҳудудларда юқумли касалликлар тарқалган. Аммо қамрови, ҳавф-хатари бунчалик бўлмаган. Ҳозирги вазиятдан келиб чиқиб, очик айтиладиган бўлсак, бугун дунёда инсониятни асраб қолиш учун кураш бормоқда. Буни англамаслик, тан олмаслик нодонликдан бошқа нарса эмас. Нодонлик эса вақтни бой беришига, оғир оқибатларга сабабчи бўлади.

Бугун пандемия кенг тарқалиб, катта йўқотишларни бошдан кечираётган давлатлар мисолида ҳам бу аччиқ ҳақиқатни кўриб турибмиз. Мақтанмоқчи эмасмиз, бу борада мактабим бўлмади. Аммо хулоса чиқариб олишимиз учун эътибор қаратишимиз керак бўлган масалалар бор.

Биринчидан, мамлакатимизда коронавирус қарши кескин чора-тадбирларнинг ўз вақтида белгиланган олингани, табиийки, кўп фалокатларнинг олдини олиди.

Иккинчидан, кейинги уч йил давомида тиббиёт соҳасида олиб борилган изчил ишлорлар туфайли бугун фуқароларимиз саломатлигини ҳимоя қилиш борасида кенгрок имкониятларга эга бўлди. Акс ҳолда, айрим давлатлар каби муаммолар куришда қолиб, вақтни бой берардик. Тўғри, бизда ҳам ўзига яраша қамчиликлар дарҳол кўзга ташланган. Аммо тезкорлик билан зарур чоралар кўрилди.

Учинчидан, халқимизнинг аҳиллиги, ҳавф-хатарни тўғри баҳолаб, белгиланган тартиб-қоидага амал қилаётгани туфайли вазият кескинлашиб кетишининг олди олинмоқда. Ҳозирги мураккаб шароитда аҳолини, айниқса, ижтимоий ёрдамга муҳтож оилаларни давлат томонидан қўллаб-қувватлашга алоҳида эътибор қаратилаётгани эса жамиятда ортқича муаммолар келиб чиқишига йўл бермаяпти. Айни чоғда халқимизнинг инсонпарварлик фазилатлари ҳам намойён бўлмоқда. Кимдир ёки қайсидир ташкилот ўз маблаг ҳисобидан ижтимоий ёрдамга эҳтиёжманд оилаларга, ёлғиз кексаларга, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларига озиқ-овқат маҳсулотлари, дори-дармон етказиб бермоқда. Ҳатто чет элларда ашайдиган ватандошларимиз ҳам баҳоли қудрат ёрдам қўлини чўзаяпти. Бунга қўллаб-қувватлаш келтириш мумкин.

Афсуски, ана шундай ибратли амаллар қаторида халқимизга ярашмайдиган, номуносиб ҳаракатлар қилаётганлар ҳам учраётгани кишини ранжитади, қаттиқ уйга толдиради. "Уйда қолинг, зарурат билан озиқ-овқат ёки дори-дармон учун кўчага чиқсангиз, албатта, ниқоб тақинг", деган даъватларга амал қилмаётганлар ҳамон учрамоқда. Бундайлар, биринчидан, ўзлари, иккинчидан, оила аъзоларининг саломатлигини ҳавф-хатар остига қўймоқда. Бу каби инсонларга айрим мамлакатларда қандай жазолар қўллаётганини кўриб турибмиз. Хусусан, Ҳиндистон полициясига кўчага чиққан киши калтаклашга рухсат берилган. Филиппин Президентини белгиланган тартибни бузиб, кўчага чиққан одамни қамраб олиб, оғир таълаш учун полицияга рухсат бериши мумкинлигини айтиди.

Бизда коронавирусга қарши кураш бўйича қонун қабул қилинди, унда юзага келган ҳозирги шароитнинг барча жиҳатлари ҳисобга олиниб, жавобгарлик ва жазо чоралари аниқ белгилаб қўйилди. Шунга қарамай, қонунга

Бугун дунёда, хусусан, мамлакатимизда коронавирус билан боғлиқ воқеаларни кузатиб, тинчлик, хотиржамлик ва соғлиқ нақадар бебаҳо неъмат эканини чуқур англаяпмиз. Барча режаларимиз, орзу-ниятларимиз, ишларимиз вақтинча тўхтатилди. Бутун дунё бирлашиб, бу оғатга қарши кураш олиб бормоқда.

зид ҳаракатлар содир этилмоқда. Масалан, карантинга олинган кишининг қочиб кетишини қандай баҳолаш мумкин?

Биринчидан, у ёш бола эмас, иккинчидан, тиббиёт ходимлари уни ўлим таҳдид солаётган балодан қутқариш учун кечаю кундуз ухламай кураш олиб бораётган бир пайтда карантиндан қочган одамнинг ўзига, қилмишига қандай баҳо бериш мумкин? Яқинда телевизорда кўрсатилди. Хоразмдан бир ҳайдовчи усти ёпиқ юк машинасида ўнга яқин йўловчини Тошкентга олиб келаётганида Самарқандда ушланди. Бунга нима дейиш керак? Шунча гап-сўз, тавсиялар, огоҳлантиришларга қарамай, ўн кишини усти ёпиқ машинага қамраб, камида 10-12 соат йўл юриш қандай оқибатларга олиб келиши мумкин? Ахир тиббиёт ходимлари савдо дўконларида ҳам бир-бирингиздан камида икки метр масофа сақланг, деб огоҳлантирипти-ку? Ўша ҳайдовчининг фаҳм-фаросати, виждони, маънавияти қандайлигини шу қилмиш ҳам кўрсатади. Лекин яширча Тошкентга етиб келмоқчи бўлганларнинг савиясини ҳам алоҳида ўрганишга ҳолат йўқ.

Яна бир масала кўнгилни хира қиладди. Қуни кеча бир дўстимиз айтиб қолди. Етмишдан ошган, ёлғиз яшайдиган холаси кўчага чиқишга ҳаққи йўқлиги, озорқ озиқ-овқат олиб келиб беришини илтимос қилибди. Мажбурликдан керакли нарсаларни олиб, яёв юрай деса, камида 3-4 километрга бориши ва келишини ўйлаб, машина тўхтамоқчи бўлибди. Рухсатномаси бор бир машинани тўхташиб, илтимос қилса, нари бора 5 минг сўмлик йўлга 20 минг сўм бўлади. 40 минг сўм бериб бориб-қелибди, ноилж, дейди.

Шу ўринда оғриқли савол туғилади. Кимдир зарурат билан кўчага чиқибди. Сендан ёрдам сўрабди. Берганини олиб, индамай кетсанг бўлади-ку? Лекин қайси виждон билан 5 минг сўмлик масофага уялмай 20 минг сўм сўрапти? Яна савол пайдо бўлади. Шу йўл билан топиладиган пул татирмикми?...

Яна бир тоифа одамлар бор, миш-миш, гийбат, фитна тарқатишни яхши кўради. Бундайлардан ҳеч кимга наф йўқ. Бироқ жим ҳам ўтиришмайди. Уларга нима дейиш мумкин? Уларнинг жазоси қандай бўлади?

Эрта бир кун Худо хоҳласа, бу синовдан ўтиб оламиз. Ҳаммаси ортда қолади. Ҳаётимиз изга тушади. Ана шундай пайтда бузғунчилар эл-юрт назаридан қолади, бошини кўтаролмай юради... Уларга энг катта жазо бу.

Бугун дунёдаги воқеа-ходисалардан хулоса чиқариб олишимиз керак, албатта. Ўйлаб кўрайлик, Италия, Испания, Франция каби давлатларда минглаб одамлар нобуд бўлиб кетяпти. Мутахассислар бизни тўхтовсиз огоҳлантирмоқда, ўзимизни ўзимиз асрашимиз кераклигини ўқитмоқда, ваҳимага тушмаслиқни айтмоқда. Бироқ ваҳимага тушмаслик дегани лоқайдлик дегани эмас.

Ҳаётнинг бугунги ҳақиқатлари бизга нимадан сабоқ бермоқда? Бу ҳақда ўйлаб, хулоса чиқариш ҳар кимнинг ўз қўлида. Ҳар ҳолда бугунги вазият ақл-идрок, сабр-тоқатни, белгиланган қонун-қоидаларга қатъий амал қилишни талаб этмоқда. Бошимизга тушган бугунги синовдан эсон-омон ўтиш, аввало, ўзимизга боғлиқ, қанчалик эҳтиёт бўлсак, бир-биримизни қўллаб-қувватласак, ёқамизга ёпишаётган бу балодан шунчалик тез қутуламиз.

Бугун бир-биримизга фақат яхшилик тилайлик! Яхшилик дунёни асрайди. Яхшиликнинг баҳоси фақат яхшилик бўлиши тарих синовларидан ўтган ҳақиқатдир.

Ўзбекистонда коронавирус аниқланган дастлабки кундан бошлаб давлатимиз, ҳукуматимиз томонидан халқимиз саломатлигини муҳофаза қилиш, вирус тарқалишининг олдини олиш, аҳолини ижтимоий қўллаб-қувватлаш борасида муҳим чоралар кўрила бошланди, қатъий тартиблар ўрнатилди, чекловлар қўлланилди, касалликдан ҳимояланиш бўйича маслаҳат ва тавсиялар берилди. Тезкор муҳофаза чоралари кўрилди. Ўзбек қўшниси ғамга ботиб турганда ҳеч қачон тўй қилган эмас. Уламоларимиз эҳсон қилиш, халқнинг дуосини олиш учун уйига одам йиғиш шарт эмас, уни маҳалладаги кам таъминланган оилаларга берса савоби кўпроқ тегади, дейдилар.

Минхожиддин МИРЗО, Республика Маънавият ва маърифат маркази раҳбари

КўНГЛИМИЗ ҲАМ, ВУЖУДИМИЗ ҲАМ ОЗОДА БЎЛСИН

Афсуски, орамизда ҳали бу ҳақиқатни англаб етмаганлар бор экан. Утган давр мобайнида 47 мингга яқин ватандошимиз карантин қоидаларини бузгани, 34 минг юрдошимиз ниқоб тақмасдан юргани, автотранспортда карантинга риоя қилмаслик бўйича 11 минг ҳолат аниқланган, 24 та ҳолатда юзлаб одамларни тўллаб, зийфат ва маросимлар ўтказилгани ҳар биримизни ўйлантиради, безовта қиладди. Ахир улар ён-атрофимизда одамлар-ку! Тушунмасан, яхшилаб тушунириш ҳар биримизнинг вазифамиз эмасми?

3 апрель куни давлатимиз раҳбари видеоселектор йиғилишида яна бир бор бу масалада қўнқачилик билан гапириб, Япония тажрибасини мисол қилиб келтирар экан, япон халқига сингил кетган одоб-ахлоқ мезонлари ўзбек халқига ҳам ёт эмаслигини таъкидлади.

Аслида ҳар бир одат табиий эҳтиёждан келиб чиқиб шаклланади, шундай одатлар борки, ҳоҳида ўнга нима учун амал қилишимиз кераклигини билмаймиз. Лекин ўйлаб мушоҳада қилиб кўрсак ёки масалага илмий ёндашсак, улар моҳиятида қандайдир муҳофаза чоралари борлигини кўрамыз. Бугунги эпидемиологик ҳолат ҳар биримиздан шахсий гигиена ва вирусдан ҳимояланиш бўйича шифокорлар тавсияларига қатъий амал қилишни талаб этмоқда.

Хушхабар

НАМАНГАНДА ҲАМ ТЎРТ НАФАР БЕМОР КОРОНАВИРУСДАН БУТУНЛАЙ СОҒАЙДИ

Рисолат МАДИЕВА, "Янги Ўзбекистон" муҳбири

Наманган вилоятида ҳам коронавирус инфекциясига қарши изчил кураш олиб бориляпти. Карантин тадбирлари қатъий йўлга қўйилган. Шу билан бирга, вилоят юқумли касалликлар шифохонасида коронавирусга чалинган беморлар стандартлар бўйича даволанмоқда. Фидойи ва ватанпарвар шифокорлар уларни дарддан халос қилиш учун туну кун фаолият кўрсатмоқда.

Музаффар АБДУЛЛАЕВ олган суратлар

БИЗ ҲАМИША ПОКЛИКНИ, МЕҲР-ОҚИБАТНИ УЛУГЛАГАН МИЛЛАТМИЗ

ПОКЛИК НАФАҚАТ ОДОБ...

Азал-азалдан халқимиз поклик ва озодалиқни нафақат одоб, балки имон белгиси сифатида баҳолаб келади. Эслаб кўринг, бобо ва бувиларимиз биринчи бўлиб бизга қўл ювишни ўргатган. Дастурхон атрофига бирорта одам қўли ювилмаган ҳолда келиб ўтирмаган. Ҳар бир уйда чилочин ва обдасталар бўлган. Меҳмон келганда, тўй ва турли маросимларда ёш йигитлар меҳмонлар қўлига сув қуйиб, елкасида сочиқ тутишган. Сув қуйган йигитларни катталар рағбатлантириб, тилак билдириб, дуо қилганлар. Шу боис ҳам доим сув қуйиш талаб бўлган. Терлаб турган киши ҳеч қачон қўлиммай туриб даврга қўшилмаган. Болаликдан ҳар биримизга ота-оналаримиз таҳорат олишни, танимизни ҳам, кийган либосимизни ҳам ҳамиша пок сақлаб юришни ўргатган.

"Таҳорат" сўзи "тозалик" маъносини англатади. Улуғларимиз ҳамиша бизга нопок юрган инсоннинг нафақат ибодати қабул бўлмайди, балки иши ҳам юришмайди, деб ўқитиришган. Муқаддас Исом динимизда ибодат ва дуолар қабул бўлиши учун, аввало, банданинг қалби, нияти пок бўлиши қарорлиги айтилади. Негаки, ҳар қандай моддий поклик замирини, аввало, кишининг маънавий поклиги ташкил этади.

Бирорта ўзбек боласи даврада одамлар қараб йўталмаган. Кўпнинг олдида кекириш ҳам одобсизлик саналган. Аксирганда, эснаганда қўли, ҳеч бўлмаса, дастурломли билан оғзини тўсиб четга қараган. Тирноқларини ўстириб, усти-боши кир-чир бўлган одамлар айбонитилган. Бирорта хонадонда қозон-товоқ кечаси билан ювиқсиз қолиб кетмаган. Ҳатто ёдимизда қолгани, оналаримиз гўштак алоҳида, нонга алоҳида пичоқ тутар эди. Ҳар бир хонадонда ҳаммом бўлмаганда ҳам камида таҳорат ва қўмилш учун жой бўларди. Қўпчилик уни обрив дерди. Ювиниб-тараниб юриш ҳар бир инсоннинг энг гўзал фазилатларидан ҳисобланади. Минг йиллар аввал ҳам ҳар бир маҳалла ва қишлоқнинг жамоавий ҳаммомлари бўлганлиги мана шу покликка асосланган ҳаёт тарзидан нишондир. Аждодларимиз ҳамиша тоза ва пок юришган, ҳаммомнинг шифобахш хусусиятларини яхши анлаганлар. Негаки, ҳаммом киши саломатлигини мустаҳкамлаган, иш қобилиятини оширган.

Ёдимда, бумим раҳматлик ҳатто сандалга ишлатилмаган оташқуракни ҳам бизга ювқсиз қўл билан ушлатмас эди. Ҳеч ким кўчадан келиб тўғри дастурхонга ўтирмас, ҳамиша кийимлар, ҳатто ички кийимлар ҳам пок ва озода тутиларди. "Кийиминг оқ бўлмасин, лекин пок бўлсин!" деган мақоллар бежиз яратилмаганини пандемия бизга эслатди. Аввал ювиниб, ҳеч бўлмаганда қўларини чайиб, сўнгра оила даврасига қўшиллар эдик. Юқумли касалга чалинган инсон чилла (қирқ кун) сақлаган. Жамоага қўшилмаган, ўзгаларни эҳтиётлаган. Дарвоқе "карантин" атамаси ҳам италян тилида "қирқ кун", деган маънони билдирар экан.

Тонг саҳарда ўзбек маҳаллаларидан ўтсангиз, дилингиз яйрайди. Барча ҳовлилар остоналари, кўчалар сув селиб супурилган. Ҳатто келинларимиз кизи йўқ ҳовлилар дарвозаси олдини ҳам уй соҳибларига сездирмай, супуриб қўйган. Хонадонлардан район бўйлари уфурлади. Ҳар ҳафтада хонадон соҳибалари "уй қўтариб", барча ичу ташини тозалайди. Онам раҳматлик ҳатто машинаси кир-чир ёки лой бўлган ҳолда юрган одамларни кўриб, "Ё тавба гаши келмаганини қара, қандай қилиб шу аҳволда кўчага чиқсади?" дердилар.

Қизлар оналарини, келинлар кекса қайноналарини, йигитлар оталарини чўла супуриб, чиқиндини олмай кетмас эди. Анҳорларга қўлчалар ташлаб, оқизоқ қилиб ёр эдилар. Ҳеч ким ҳолатхонасини ариқ ёки қудуқ ёнига қўрмамас эди. Сабзавотлар пўчоги сувқозога солиниб дераздан кўчага улоқтирилмас эди. Негаки поклик, аввало, кўнгил ва ният поклигидан бошланарди. Нияти, уй пок инсоннинг ҳеч қачон уйи нопок бўлмайди.

ТАОМЛАНИШ ҲАМ МАДАНИЯТ

Аждодларимиз овқатланиш маданиятига жуда катта эътибор берганлар. Дастурхон устига ҳеч қачон ҳазмда бир-бирига зид келадиган маҳсулот ва мевалар қўйилмаган. Овқатланилганда ҳамиша ошқозоннинг бир қисми озиқ учун, бир қисми сув учун, бир қисми ҳаво учун ажратилган. Агар эътибор берсак, ўзбек хонадонларида, асосан, битта овқат тайёрланади. Фақат тўй-тўқинлар, меҳмон қаҳирланганда бир неча

тансиқ таом тортилган. Унда ҳам ҳазми ва исроф бўлмаслиги ҳисобга олиниб ярим ёки чорак коса овқат тортилган. Овқат егандан кейин ҳеч қачон юмалаб ётилмаган. Ҳамиша ҳаракатда бўлинган. Кечқурунлари ҳовлида сайр қилинган, кундузлари меҳнат билан банд бўлинган. Ёдимда, 90 ёшли бумим ўзи тоғорада кир ювардилар. Дадам қизларга беринг, десалар, йўқ, кир ювмасам бармоқларим увишиб қоляпти, дерди. Овқатланганда ҳам бумимнинг режими-га қойил қолардик. Қўнға боқиб, соатни айтар, фақат белгиланган вақтгагина овқатланар эди. Ҳар қанча егиси келса ҳам саломатлиги учун мумкин бўлмаган овқатдан ўзини тиярди. Бобом раҳматлик айтардилар: "Тўйишинга оғзинга қолганда таомланишни тўхта, шунда у фойдали бўлади".

Ҳозир шу сўзларни ёзапман-у, бугунги ҳаётимиздаги ҳаддан ортқ меҳмондорчиликларни кўз олдимга келтириб уялиб кетяпман. Кейинги пайтларда йиғилишлар, маросимлар, асосан, овқат ёйиш анжуманига айланиб қолди. Нафсининг-ку тизгинини бўш қўйиб юборганимизга анча бўлди. Назаримда, шу пайтгача эркакларимиз ҳам, аёлларимиз ҳам бу қадар семирб кетмаганди. Авваллари фақат ҳалол буюрилган нарсалар ейилган бўлса, бугун бўрио эчкелар, илонч итдан тортиб кўп нарсани "тотиб кўриш" айримлар учун одатга айланди. Аслида коронавирус айнан мана шундай пала-партиш овқатланиш оқибатида келиб чиқмадими? Хитой ҳукумати бугун бежиз ит, кўршапалак ва бошқа жонзотларни ейишни ман қилгани йўқ. Ҳа, овқатланишда маданият, ҳикмат бор.

Ҳаёт давом этяпти, кечагина гуллаган дарахтлар бугун мева нишонларини қўрсатмоқда. Дехқонларимиз ерга барака уруғини экяпти. Эртаги маҳсулотлар бозорларимизни тўлдиряпти. Қайсидир шифохонадан коронавирусга чалинган навабдаги беморлар соғайиб чиқмоқда. Бугун тонгда қанча турғуқоналарда ҳаёт бардавомлиги, умидимиз ва ишончимиз сифатида чақалоқлар дунёга келди. Худо хоҳласа, мана, илик узилди қўнлардан ҳам чиқиб олдиқ ҳисоби. Насиб этса, бу қўнлар, синовлар албатта ўтади. Қалбларимизда эса унинг ҳикмати ва ибрати қолади. Эртаю кеч қилаётган дуолар меҳр қўғонлари бўлиб заминга қайтади.

Бугун касбий садикати тиббиёт ходимларининг астойид саъй-ҳаракатлари ўзининг дастлабки мевасини берди. Коронавирусни юқтирган тўрт нафар фуқаро бутунлай соғайиб, реабилитацияга олинди.

Касалликдан тузалганлар муайян муддат реабилитация марказида тиббий тила-нишда бўлишади.

— Бугун ҳаётимиздаги унутилмас сана. Худди қайта дунёга келгандек ҳис этяпман ўзимни, — дейди соғайганлардан бири. — Бизни ўйлаб шунчалик шароит яратиб

берган Президентимизга беҳисоб раҳмат. Шифокорлардан ҳам бир умр миннатдоримиз. Улар беминнат хизматлари, юксак малакалари ва инсоний муносабатлари билан соғайишимизга сабаб бўлди.